

Vuosi 2007 oli nimetty kuukkelin vuodeksi. Kuva: Hannu Siitonen.

Kuukkelin kintereillä 2007

Birdlife Suomi nimesi kuukkelin vuoden 2007 projektilajiksi. Tavoitteena oli kartoittaa lajin esiintymistä erityisesti eteläisessä Suomessa. Maamme eteläosissa kuukkeli on hävinnyt monilta entisiltä pesimäseuduiltaan mutta pohjoisessa kuukkelikanta on edelleen vahva.

Suupohjassa jatkettiin aktiivista työtä kuukkelikantojen seuraamiseksi myös lajin nimikovuotena. Päävastuun seurannasta kantoi edellisten vuosien malliin Bo-Göran Lillandtin vetämä kuukkelitutkimus. Projektivuoden innoittamana kuukkeli-kartoitusta tehostettiin myös vakiintuneen tutkimusalueen ympärille sijoittuvilla metsäalueilla.

Tässä tekstissä tarkastellaan projektivuoden aikana Suupoh-

jan metsissä tehtyjä kuukkelihavaintoja. Tarkastelussa ovat mukana kaikki vuonna 2007 kertyneet havainnot. Tarkemmin varsinaisen kuukkelitutkimuksen viime vuosien tuloksista kerrotaan seuraavassa lehdessä julkaistavassa raportissa.

Kuukkelitutkimus

Kuukkelitutkimuksen tuloksista on raportoitu laajemmin viimeksi vuoden 2004 kartoituksen osalta (Lillandt 2004). Tämän jälkeen tutkimus on jatkunut vakiintuneella alueella entisellä aktiivisuudella, mutta tulosten raportointi on keskittynyt yhdistyksen nettisivujen kuukkeliosioon.

Suupohjan kuukkelitutkimuksen kartoitusalue on pysynyt samana vuodesta 1999 lähtien (kts. kuva 2). Kartoitusalueen

Ismo Nousiainen

kuukkelikanta oli vahvimillaan vuonna 2002, kun kartoitukseen otetun uuden alueen kuukkelireviirit saatiin seurannan piiriin (kuva 1).

Vuoden 2002 jälkeen kannan kehitys on ollut selvästi laskeva. Ainoan poikkeuksen tekee vuosi 2006, jolloin kuukkeleiden määrä oli edeltänyttä kartoitusvuotta suurempi. Kuukkeleiden määrä on kuitenkin jatkanut vähenemistä tämän yhden poikkeusvuoden jälkeen.

Kuukkelin vuonna 2007 Suupohjan tutkimusalueelta löytyi yhteensä 55 reviiriä ja 131 yksilöä (kuva 1 ja 2, taulukko 1). Selvästi vahvin kuukkelikunta oli Närpiö, josta varmistui 24 reviiriä ja 56 yksilöä. Teuvalla reviirejä oli 17 ja yksilöitä 42. Muissa tutkimusalueen kunnissa oli yhdestä neljään reviiriä ja kahdesta seitsemään yksilöä.

Projektivuosi ei ollut kuukkelille kovin suotuisa pesimävuosi. Syksyn kartoituksissa reviirien linnuista 26,0 prosenttia oli nuoria eli kartoitusvuotena syntyneitä. Kahtena edellisellä syksynä nuorten lintujen osuus oli selvästi korkeampi eli 30,2 ja 36,2 prosenttia.

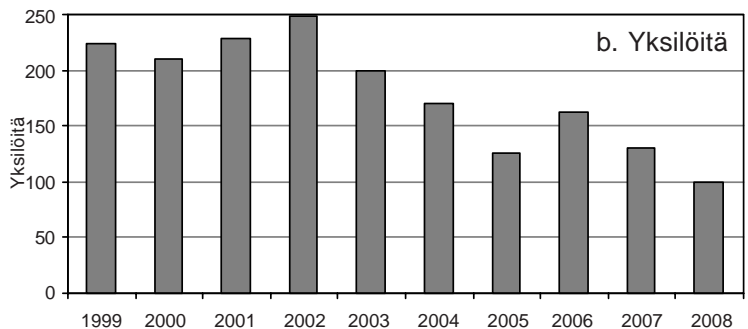
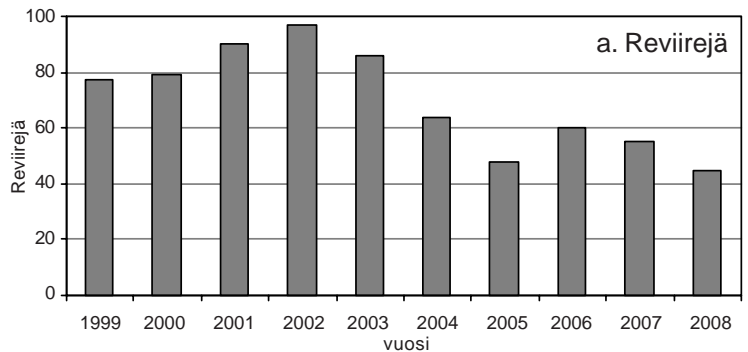
Tuoreimmat tulokset kertovat kuukkeleiden määrän vähentyneen myös projektivuoden jälkeen syksyllä 2008. Erityisen huolestuttavaa on pesintätuloksen heikkeneminen, sillä nuorten lintujen osuus jäi 19,0 prosenttiin.

Uudet kartoitusalueet

Kuukkelista saadaan varsin niukasti havaintoja tutkimuksen ulkopuolelta (Nousiainen 2000, 2002). Vaikka satunnaiset havainnot ovat tuoneet arvokasta lisätietoa kuukkeleiden asuttamista metsistä, niiden perustella ei voi tehdä kovin pitkälle mene-

Suupohjasta löytyi uusia kuukkelireviirejä vakiintuneen tutkimusalueen ulkopuolelta, kun rasvaruokintoja vietiin uusille metsäalueille. Kuva: Ismo Nousiainen.

Kuva 1. Suupohjan vakiintuneella tutkimusalueella havaitut kuukkelireviirit (a) ja -yksilöt (b) vuosina 1999–2008.

Kuukkeleiden määrä on vähentynyt viime vuosina. Kuva: Ismo Nousiainen.

viä arvioita kuukkeleiden levinneisyydestä tai runsaudesta vakiintuneen tutkimusalueen ulkopuolella.

Vuoden 2007 tavoitteeksi otettiin aiempaa tarkemman kuvan saaminen Suupohjan kuukkelitilanteesta varsinaisen tutkimusalueen ulkopuolella. Tavoitteeseen pyrittiin viemällä metsiin uusia rasvaruokintoja. Pääasiallisina kohteina olivat laajat metsäalueet, joiden katsottiin tarjoavan lajille elinmahdollisuuksia (kuva 2). Kaikki hyvätään metsäalueet eivät kuitenkaan pääty-

neet rasvaruokinnan kohteeksi.

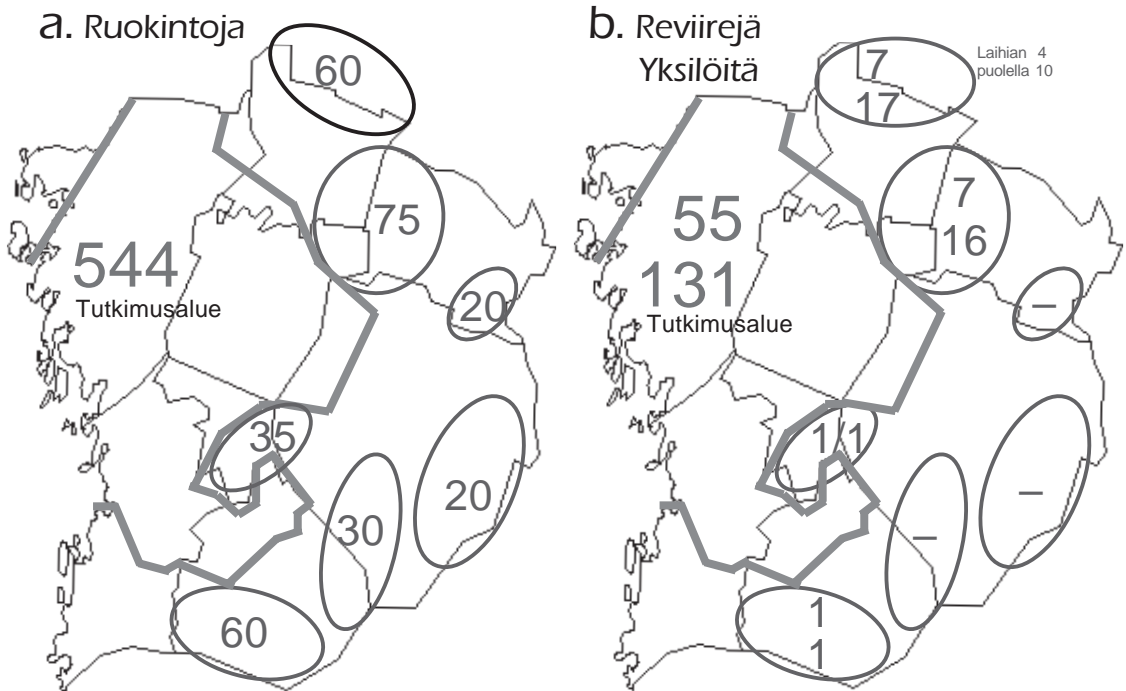
Kaikkiaan rasvaa laitettiin tarjolle noin 270 uuteen paikkaan, mikä toi merkittävän lisän vakiintuneen tutkimusalueen tarjoamaan 544 rasvapisteeseen. Uusi rasvaruokintojen seuranta ja ylläpito vaihteli suuresti. Parhailla alueilla ruokinnat kierrettiin aktiivisesti ja ruokintojen käyttäjät tarkastettiin huolellisesti. Toisilla alueilla tarkastusaktiivisuus jäi hyvin vähäiseksi tai satunnaiseksi, joten tuloksia tulee tulkita varoen. Kaikki kartoitusalueen reviirit eivät varmasti paljastu-

neet yhden syksyn kevyehkösä kartoituksessa, mutta kartoitusta on tarkoitus jatkaa useamman syksyn ajan. Muutama kuukkelipaikka ilmoitettiin myös ilman rasvaruokinnan apua.

Syksyn 2007 aikana löydettiin 12 reviiriä, joilla oli 25 kuukkelia. Kuukkelivuoden havainnoissa on mukana myös alkuvuodesta 2008 havaitut kahdella eri reviireillä olleet yksittäiset kuukkelit. Lisäksi Suupohjan pohjoisrajan tuntumasta Laihian puolelta löytyi neljä reviiriä, joilla oli kymmenen kuukkelia.

Taulukko 1. Kuukkelikartoituksen tulokset Suupohjassa syksyllä 2007. Luvut sisältävät kaksi eri reviirillä ollutta kuukkelia, jotka havaittiin tammikuussa 2008 (Kauhajoki ja Jurva).

Kunta	Tutkimusalue		Muu Suupohja		Yhteensä	
	Reviirit	Yksilöt	Reviirit	Yksilöt	Reviirit	Yksilöt
Isojoki	2	7	1	1	3	8
Jurva	4	9	7	17	11	26
Karjajoki	3	9	-	-	3	9
Kauhajoki	1	2	1	1	2	3
Kristiinankaupunki	4	6	-	-	4	6
Kurikka	-	-	2	4	2	4
Närpiö	24	56	-	-	24	56
Teuva	17	42	1	2	18	44
<i>Yhteensä</i>	55	131	12	25	67	156

Kuva 2. Rasvaruokintojen sijoittuminen syksyn 2007 kartoituksessa (a) ja löytyneiden kuukkelireviirien ja yksilöiden määrät (b). Luvut sisältävät kaksi eri reviireillä ollutta kuukkelia, jotka havaittiin vasta tammikuussa 2008.

Rasvaruokinnolla löydetty kuukkelireviirit eivät olleet täysin uusia. Joiltakin reviireiltä oli tiedossa vanhempia havaintoja, jopa vuosikymmenen takaa.

Suupohjan kuukkelit

Kuukkelin vuosi 2007 tuotti uutta tietoa lajista. Kuukkelikanta on kutistumassa perinteisellä tutkimusalueella voimakkaasti. Kauha- ja Isojoelta ei tälläkään kartoituksella löydetty uusia kuukkeleiden asuttamia metsiä.

Vakiintuneen tutkimusalueen koillispuolella kuukkelilla näyttäisi olevan vielä tukeva jalansija. Laji löytää asuinsijoja etenkin Jurvan ja kunnanrajan pohjoispuolelta Laihian maisemista. Närpiön ja Teuvan lisäksi Jurva muodostaa Suupohjan kuukkeliasutuksen kolmannen ydinalue, jossa lajilla on vielä elinvoiminen kanta. Uudelta kartoitusalueelta löydettyjen reviirien määrä ei kuitenkaan vastaa kovin monen

vuoden reviirikatota perinteisellä tutkimusalueella.

Uuden alueen kartoituksessa tehtiin mukavia löytöjä. Alueelta löytyi kaksi vakiintuneella tutkimusalueella syntyntä ja sieltä pois siirtynyttä kuukkelia. Laihialle päätyneet linnut oli rengastettu Teuvalla ja Närpiössä viittä vuotta aiemmin. Linnut olivat siirtyneet 25 ja 32 kilometriä, joten kovin pitkää matkaa ne eivät olleet taittaneet. Aiemmin varsinaisen tutkimusalueen ulkopuolelta on löydetty vain kolme tutkimuspopulaatioon kuulunutta kuukkelia, vaikka tutkimusalueella on vuosina 1974–2007 rengastettu noin 1 200 kuukkelia.

Metsien muutos on ollut viime vuosina nopea, kun avohakkuut ja taimikot ovat vallanneet alaa maisemassa. Kuusikoiden hakkuu on ylittänyt puulajin laskennallisen kasvun, joten kuusikoiden kato on ollut aitoa.

Varttuneiden metsien vähene-

minen ja avoimuuden lisääntyminen kasvattaa myös kuukkeleihin kohdistuvaa saalistuspainetta. Tuloksena on sekä aikuisten että nuorten lintujen kasvava kuolleisuus. Lauhojen talvien ja muiden säähän liittyvien tekijöiden merkitystä on vaikeampi arvioida. Kuukkelin tulevaisuus kaipaa seurantaa myös jatkossa.

Kiitokset kaikille rasvaruokintoja perustaneille ja kuukkelihavaintoja ilmoittaneille, mm: Kari Ketola, Kari Palo, Petri Ruostetoja ja Turo Tuomikoski.

Kirjallisuus

Lillandt, B.-G. 2004. Suupohjan kuukkelit 2004 – Alamäki jatkui enustettua jyrkempänä. Hippiäinen 34(2): 15-20.

Nousiainen, I. 2000. Piilottelevasta kuukkelista saadaan vähän havaintoja. Hippiäinen 30(1): 26–28.

Nousiainen, I. 2002. Satunnaiset havainnot tuovat lisätietoa Suupohjan kuukkeleista. Hippiäinen 32(1): 29-30. ■